

Milieu jaarverslag 2010

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Bodem	3
Water	5
Lucht	7
Klimaatbeleid (energiebesparing en duurzame energie)	12
Bedrijven	18
Geluid	20
Veiligheid	21
Duurzame stedelijke ontwikkeling/Duurzaam bouwen	22
Milieucommunicatie	24

Inleiding

De uitvoering van het milieubeleid wordt jaarlijks via het milieujaarverslag (evaluatie) ter informatie aan de raad aangeboden. Het opstellen van een milieujaarverslag is een wettelijke taak (Wm art. 4.20) waarin het college aangeeft welke activiteiten zijn uitgevoerd om het milieu te beschermen.

Per thema is aangegeven welke concrete activiteiten in 2010 zijn uitgevoerd, bij afwijking van de planning is aangegeven wat de oorzaak is van de vertraging en op welk moment het project dan alsnog gerealiseerd is. Ook zijn de extra inspanning zichtbaar gemaakt, daarbij was in 2010 vooral de inzet op het gebied van het energie en klimaatbeleid aansprekend.

De inspanningen voor de advisering op onder andere lucht, geluid en veiligheid blijft extra aandacht vragen omdat de stedelijke ontwikkelingsprojecten goed getoetst moeten worden aan de wettelijke milieueisen.

Elk thema wordt afgesloten met een tabel waarin kort alle geplande producten uit het Milieu-uitvoeringsprogramma 2010 zijn opgenomen.

Bodem

Kwaliteitsmanagement

De taken binnen het thema bodem zijn de laatste jaren steeds verder gegroeid. Om onafhankelijk inzicht te krijgen in de uitvoering van al die taken heeft de gemeente 's-Hertogenbosch zich vrijwillig aangemeld voor het landelijke project "Kwaliteitsimpuls Wet bodembescherming (Wbb)". Door externe controle naar het functioneren van het geïmplementeerde kwaliteitssysteem voor bodembeheer wordt zo een kwaliteitsslag bevorderd. De uitvoering van de gemeentelijke bodemtaken is evenals in 2009 als "goed/voldoende" beoordeeld.

Besluit Bodemkwaliteit

Het actualiseren van de bodemkwaliteitskaart bleek complexer dan verwacht en daarmee ook de opzet van het vereiste bodemonderzoek. Op belangrijke onderdelen zijn vorderingen gemaakt. Ten behoeve van (her)gebruik van grond is de gemeente verplicht om een zogenaamde bodemfunctieklassenkaart vast te stellen waarop de functies "Wonen, Industrie en Overige" zijn aangegeven. In januari 2010 is de bodemfunctieklassenkaart door het college vastgesteld. Jaarlijks behandelt en beoordeelt de gemeente zogenaamde meldingen van toepassen van grond, in grootte variërend van enkele tientallen tot duizenden "kuubs". In 2010 gaat het om circa 50 meldingen.

Integraal gebruik van de ondergrond

Om een meer integrale aanpak te realiseren voor de ondergrond zijn drie gebiedsverkenningen uitgevoerd. Voor de gebieden "binnenstad, Diezemonding en West is gekeken naar het integrale gebruik van de ondergrond, waarin vooral de thema's energie (WKO), water, natuur en grondwaterkwaliteit samenkomen. Uit deze onderzoeken is onder andere de conclusie getrokken dat in de binnenstad het risico op onderlinge negatieve beïnvloeding van WKO-installaties gering is. Voor de gebiedsverkenning West vormt input voor het (provinciale) onderzoek naar bescherming van de waterwinning van Heineken, een verplichting vanuit de Kaderrichtlijn Water.

Controle oude saneringen

Van de 20 locaties die voor 2010 nog op de lijst van te controleren locaties stonden, zijn er in 2010 inmiddels acht afgehandeld. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd, die aanleiding geven tot (her)sanering. De resterende 12 locaties staan gepland voor 2011.

Bodemsanering

Op de ontwikkelingslocaties wordt, waar dat nodig is, de bodem gesaneerd. Daarbij wordt gezorgd voor een optimale afstemming van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en deze sanering. Voorbeelden in 2010 zijn de bodemsaneringen bij Huiskes (Rietvelden) Parallelweg/verbreding spoor, Kruithoorn, omlegging Zuid-Willemsvaart, diverse locaties in het Paleiskwartier en de sanering van het (voormalig) NS-emplacement.

Aanpak landsdekkend beeld potentieel verontreinigde locaties

Er zijn in 2010 zo'n 53 onderzoeken uitgevoerd. Het totale onderzoek ligt ruim voldoende op schema om in 2015 de locaties met ontoelaatbare verspreidingsrisico's naar het (diepe) grondwater in beeld te hebben.

Uitvoering Wet Bodembescherming

Het aantal beschikkingen en meldingen was in 2010 samen enigszins lager dan verwacht. Van de geplande beschikkingen (10) zijn er 9 afgegeven. Van de meldingen (gepland 10) zijn er 6 afgehandeld.

Bodemsanering bij bedrijfsterreinen

In het kader van stimulering van bodemsanering bij bedrijven was gepland om 100 bedrijven aan te schrijven voor deelname aan de landelijk werkende stichting Bodemcentrum. Naar aanleiding van onduidelijkheden over doelstelling en werkwijze van het Bodemcentrum is deze actie tijdelijk opgeschort, totdat gewenste duidelijkheid verkregen is. De uitvoering is doorgeschoven naar 2011.

Informatiebeheer

De stap naar het beschikbaar stellen van bodeminformatie via internet (landelijk bodemloket) is uitgesteld vanwege benodigde aanpassingen van dat landelijke bodemloket. In plaats daarvan zijn eind 2010 voorbereiding getroffen om een deel van de bodeminformatie op de gemeentelijke website te plaatsen. Inmiddels is deze informatie op de gemeentelijke website te raadplegen.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Beleid		
Besluit Bodemkwaliteit		
	- Actualisatie bodemkwaliteitskaart - Bestuurlijk vaststellen bodemfunctiekaart	- in uitvoering - gereed in januari 2010
Grondwaterkwaliteit/ondergrond		
	- Afronden drie gebiedsverkenningen (pilots) - Aanzet visie op de ondergrond	- gereed - nog in voorbereiding

Onderzoek en sanering		
Vorbereiding/uitvoering sanering (met name ontwikkelingslocaties)		
	- o.a. Randweg, Museumkwartier, Heer en Beekstraat, Pompen en Verlouw, grondwater Paleiskwartier.	- conform planning
Grondwaterkwaliteit		
	- Meetnet gerealiseerd	- nog in voorbereiding
Onderzoek landsdekkend beeld		
	- Uitvoeren van circa 70 bodemonderzoeken onderverdeeld in 10 historische onderzoeken, 30 verkennende onderzoeken, 10 nadere onderzoeken, 20 verificatie-onderzoeken "oude saneringen"	- uitgevoerd 53
Nazorg bij restverontreiniging en voormalige stortplaatsen		
	- Notitie "Uitvoeringsbeleid"	- Gedeeltelijk afgerond onderdeel: "nazorg bij voormalige stortplaatsen" is nog in voorbereiding

Uitvoering Wet Bodembescherming		
Adequaat niveau		
	- 10 Beschikkingen Wet bodembescherming - 10 Meldingen Wet Bodembescherming	- 9 beschikkingen afgegeven - 6 meldingen afgehandeld
Actualisatie nota "Uitvoeringsbeleid bodem"		
	- Gereed in 2010	- in voorbereiding

Bodemsanering bedrijven		
Stimuleren deelname bedrijvenregeling		
	- Circa 100 bedrijven aanschrijven voor deelname aan Bodemcentrum	- uitgesteld

Informatiebeheer		
Ontsluiting bodeminformatie		
	- Bodeminformatie is via internet te raadplegen	- voorbereiding landelijke site loopt nog, lokaal is al veel informatie beschikbaar.

Water

In 2009 is het waterplan 2009-2014 vastgesteld met de gemeente en de bestuurlijke waterpartners waterschap Aa en Maas, waterschap de Dommel en Brabant Water. Doel van het waterplan is om te komen tot een klimaatbestendig, robuust en mooi watersysteem. In het waterplan is een uitvoeringsprogramma opgenomen waarin de speerpunten, maatregelen en kostenverdeling tussen het waterschap en de gemeente is opgenomen. Bestuurlijk wordt 2 keer per jaar gemonitord of aan deze afspraken wordt voldaan.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Visie "De Blauwe Delta" Waterstructuurplan		
Ontwikkelen van visie op watersysteem en opstellen waterstructuurplan		
	- Visie op het watersysteem van 's-Hertogenbosch en waterstructuurplan	De informatie over de diverse watersystemen in de stad zijn verzameld. De resultaten worden in zogenaamde factsheets gebundeld. Deze maken onderdeel uit van het waterstructuurplan dat in 2011 wordt afgerond.

Klimaat-adaptieve stadsontwikkeling		
	- Inspiratieboek klimaatadaptatie beschikbaar	- Het inspiratieboek is in concept klaar. De productie is uitgesteld zodat het tegelijk met het waterstructuurplan kan worden aangeboden in 2011.
	- B5 klimaatscan	- Er is in B5 verband een klimaatscan uitgevoerd. Hierin worden de middellange en lange termijn effecten van klimaatverandering voor 's-Hertogenbosch geschetst. De conclusies en aanbevelingen worden in 2011 aangeboden.

Mooi water in 's-Hertogenbosch		
Visie op de inrichting van de Stads Aa en Zuid-Willemsvaart		
	- Visie de Stads Aa	- Visie Stads Aa is gereed in de vorm van een toetsingskader. Het toetsingskader wordt in het bestuur van zowel Aa en Maas als de gemeente vastgesteld.
	- Visie opstellen van de stadstraverse van de Zuid-Willemsvaart	- Wat de gemeente betreft heeft het opstellen van de visie Zuid-Willemsvaart geen prioriteit. In 2011 wordt de visie waarschijnlijk niet uitgevoerd vanwege de bezuinigingsmaatregelen.

Optimalisatie plantoetsproces		
	- Procedures in plantoetsing met betrekking tot water geoptimaliseerd	- De plantoetsing is in 2010 verbeterd; een evaluatie heeft geresulteerd in één enkele lijst met plannen en bijbehorende afspraken. De volgende optimalisatie ligt in de overdracht van de afspraken naar de controle op de uitvoering. Uitvoering hiervan is gepland in 2011.
	- Optimalisatie van de watertoets in relatie tot het waterstructuurplan	- De gemeente en het waterschap zijn in gesprek met elkaar om de afspraken betreffende de watertoets te optimaliseren. In een pril planstadium. De relatie tussen watertoets, waterbank en het waterstructuurplan wordt hierin meegenomen.

Proces		
Coördinatie uitvoering/evaluatie projectenprogramma waterplan 's-Hertogenbosch		
	- Afstemming	- De ambtelijke voorbereiding voor het bestuurlijke overleg water in 2011 is afgerond.

Communicatie waterplan		
	- Intensivering van publieksacties bij realisering waterberging in West	- Publieksacties West is beëindigd na realisatie waterberging.
	Ontwikkeling communicatiestrategie Water met bijbehorend beeldmerk	- Er is een communicatiestrategie met bijbehorend beeldmerk in ontwikkeling dat kan worden ingezet bij alle water projecten. De communicatiestrategie wordt in 2011 opgeleverd.

Lucht

Beleid

In 2010 was de gemeentelijke (en landelijke) voortgangsrapportage gepland. Doel was om via deze landelijke rapportage aan de Europese commissie aan te tonen dat we tijdig aan de normen voor luchtkwaliteit voldoen. Nederland heeft hiervoor eerder uitstel gekregen. Vanaf 2015 moet overigens (blijvend) worden voldaan aan de normen voor stikstofdioxide (NO₂). Omdat de landelijke rapportage forse vertraging heeft opgelopen en de gemeentelijke rapportage afhankelijk is van het instrumentarium vanuit het rijk is de rapportage verschoven naar 2011.

In 2010 in met de GGD, de provincie, de B5 en enkele middelgrote gemeenten het thema gezondheid en luchtkwaliteit verder uitgewerkt. Aanleiding is het feit dat de bestaande wettelijke normen maar in beperkte mate iets zeggen over de bescherming van bewoners tegen (verkeersgerelateerde) luchtverontreiniging. Er is in het kader van de volksgezondheid geen veilige norm voor fijnstof (PM10) Daarom zijn ook in het gemeentelijke plan kwetsbare groepen opgenomen in de projectenaanpak.

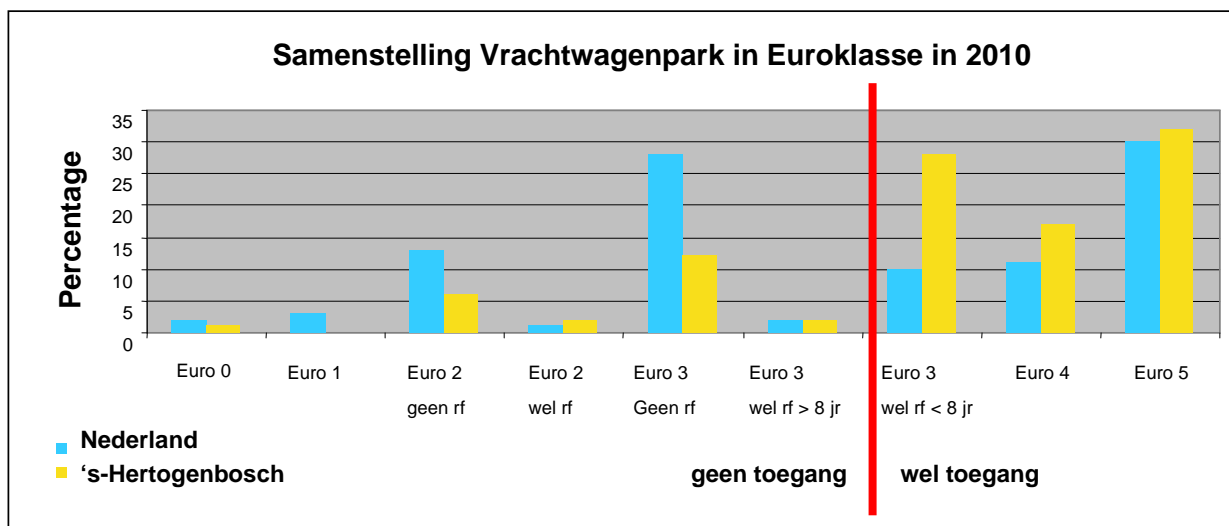
Maatregelenprogramma

- Groen voor schone lucht

In 2010 is de aanplant van groene objecten in het kader van "groen voor schone lucht" verder uitgevoerd. Het gaat hierbij om groen langs drukke wegen maar ook om gevel- en dakgroen. Speciale aandacht was er voor de binnenstad en bomen bij scholen. In het kader van dit project zijn in 2010 groene elementen aangeplant langs de Hambakenweg, de Bruistensingel, de Vlijmenseweg, de Brugstraat en langs de randen van de A2.

- Milieuzone voor vrachtverkeer

In het voorjaar is een verkeerstelling gehouden om de samenstelling van het vrachtwagenpark in de binnenstad te bepalen. Uit dat onderzoek bleek dat in de milieuzone 77 % van de voertuigen voldeed aan de gestelde eisen, dat was in de zomer van 2009 nog 72% en in 2008 slechts 43 %. Landelijk bestaat het gemiddelde wagenpark nu voor ca 50% uit voertuigen die voldoen aan de milieuzone-eisen. De milieuzone draagt dus bij aan een versnelde verschoning van het vrachtwagenpark binnen die zone.

rf = roetfilter

- Hardheidsclausule milieuzone

In 2010 zijn in de vier milieuzone-gemeenten in Brabant voor 117 vrachtwagens aanvragen ingediend in het kader van de hardheidsclausule. Deze hardheidsclausule is speciaal bedoeld voor die bedrijven die vanwege de eisen van de milieuzone in zeer ernstige financiële problemen komen als ze moeten voldoen aan de wettelijke eisen. De groei ten opzichte van 2009 is vooral te danken aan het feit dat de milieuzone in Tilburg en Eindhoven in 2010 verder zijn vergroot. Na het advies van het daarvoor geselecteerde extern bureau kregen 57 bedrijven een ontheffing voor een jaar. De bedrijven hebben dan een jaar de tijd om wel aan de eisen van de milieuzone te voldoen.

Voor de aanvragen in 's-Hertogenbosch gaat het om een vaste groep die ook na een jaar nog niet kan voldoen aan de eisen en gezien hun financiële situatie ook de komende periode waarschijnlijk niet in staat zijn om een schoon voertuig te kopen.

In de procedure hardheidsclausule zijn 5 aanvragen afgewezen die volgens het externe advies voldoende middelen zouden hebben om een schoon voertuig te kopen. Twee bedrijven hebben een bezwaar ingediend naar aanleiding van hun afwijzing. Na enig overleg met hen hebben ze beiden gekozen om alsnog een schone vrachtauto aan te schaffen.

	Aantal voertuigen	Toekenning	Afwijzing	ingetrokken	In behandeling
2009					
Brabant totaal	87	59	27	0	1
Waarvan in 's-Hertogenbosch	20	18	2	0	0
2010					
Brabant totaal	117	57	24	16	20
Waarvan in 's-Hertogenbosch	35	18	5	1	11

Aanvragen hardheidsclausule januari 2009-december 2010

- Handhaving milieuzone

In 's-Hertogenbosch is de handhaving van de milieuzone opgenomen in het programma van Stadstoezicht. De handhaving is dit jaar, net als in de andere Brabantse milieuzone-steden verder geïntensiveerd. Ook is in juni 2010 een Brabantse milieuzone handhavingdag georganiseerd om de inzet op dit terrein in de diverse steden zichtbaar te maken. In 's-Hertogenbosch worden zogenaamde controle-acties gehouden. Langs de "doorgaande wegen" in de milieuzone (Koningsweg en Zuidwal) worden alle vrachtauto's gedurende zo'n actie langs de kant gezet en gecontroleerd. Deze zichtbare handhavingssactie wordt door chauffeurs van schone voertuigen positief gewaardeerd. Voertuigen die niet aan de eisen voldoen worden niet alleen bekeurd maar moeten ook direct de milieuzone verlaten.

Voertuigen die niet voldoen aan de eisen kunnen een dagontheffing aanvragen om toch in de zone te kunnen leveren (maximaal 12 maal per jaar per kenteken). In 2010 zijn 466 dagontheffingen aangevraagd, in 2009 was dat nog 360.

	Gecontroleerde voertuigen	aantal controle-acties	Conform de eisen	Procesverbaal ivm overtreding
2008	216	7	141	75
2009	550	16	404	146
2010	691	31	609	83

Handhavinggegevens 2008/2010

- Milieuzone bestelverkeer

In het afgelopen jaar is een intentieovereenkomst gesloten tussen de overheden en het bedrijfsleven waarin de te nemen stappen ter voorbereiding van het al dan niet invoeren van een milieuzone voor bestelverkeer zijn vastgelegd. De invoering is op zijn vroegst op 1 juli 2013. Het afgelopen jaar zijn enkele landelijke en lokale onderzoeken uitgevoerd ter voorbereiding. Zo is in april een verkeersonderzoek uitgevoerd naar de aard en samenstelling van het bestelwagenvak in de Bossche milieuzone. In het huidige verkeersaanbod is ca 8% bestelverkeer geteld. Als de eisen voor de milieuzone bestelverkeer (van 1 juli 2013) nu zouden gelden dan is ca. 50% van de bestelwagens in overtreding. Uit het onderzoek is gebleken dat het bestelverkeer verantwoordelijk is voor 10% tot 15% van de verkeersbijdrage aan de luchtverontreiniging. Bijgaande tabel maakt duidelijk dat met name voor NO₂ de bijdrage op drukke wegen tot 3 microgram kan oplopen. Daarmee is de milieuzone voor bestelverkeer een maatregel die qua effect vergelijkbaar is met de milieuzone voor vrachtverkeer. Het onderzoek maakt deel uit van de voorbereiding van het besluit om al dan niet een milieuzone voor bestelverkeer in te gaan voeren per 1 juli 2013.

Type bijdrage	Type stof	Langs rustige wegen	Langs drukke wegen	Gemiddeld in de milieuzone
Totale verkeersbijdrage	PM10	0,1	4,5	1,0
Alleen bestelverkeer	PM10	0.02	0.5	0,2
Totale verkeersbijdrage	NO ₂	0,5	15,0	5,5
alleen bestelverkeer	NO ₂	0.1	3,0	1,0

Bijdrage in microgram/m³

- Rijden op aardgas en elektriciteit: duurzame mobiliteit

's-Hertogenbosch stimuleert op verschillende manieren duurzame mobiliteit en het gebruik van elektrisch vervoer. In 2010 is bijvoorbeeld het eerste openbare aardgastankstation in Rosmalen officieel geopend. Op het gebied van elektrisch vervoer zijn diverse projecten gerealiseerd zoals de elektrische bussen, laadpalen, gemeentelijke wagenpark en scooters.

Een stevig bestuurlijk en ambtelijk netwerk is opgebouwd en er is veel goodwill gekweekt bij bedrijfsleven en medeoverheden. 's-Hertogenbosch staat inmiddels op de kaart als stad waar niet alleen wordt nagedacht over elektrisch rijden maar waar ook daadwerkelijk "wielen op de weg komen". In 2010 zijn provinciale subsidies aangevraagd en inmiddels toegekend, het gaat om de subsidieregeling "Elektrisch rijden in Brabant en slimme netwerken" (slim ERB).

Een visiedocument duurzame mobiliteit is in voorbereiding. Deze visie is noodzakelijk om daadkrachtig deel te kunnen nemen aan de snelle ontwikkelingen op het gebied van duurzame mobiliteit. Het thema blijkt steeds meer een verbindende factor voor een aantal belangrijke beleidsvelden zoals verkeer (koersnota); luchtkwaliteit en energiebesparing. (klimaatneutraal 's-Hertogenbosch). Daarnaast zijn veel partijen actief op dit gebied. Er zijn diverse concrete projecten met derden voorbereid. Het gaat hier om het realiseren van een draadloze oplaadbare transferiumbus, het gezamenlijk aanschaffen en beheren van elektrische voertuigen met bedrijven in het Paleiskwartier, het realiseren van E-taxi's en E-Greenwheels, het plaatsen van smart-grid laadpunten en elektrische voertuigen voor gemeentelijk gebruik (Segway's scooters en fietsen). Voor co-financiering is bij de provincie subsidie aangevraagd voor het project deelauto in het Paleiskwartier en de draadloze transferiumbus.

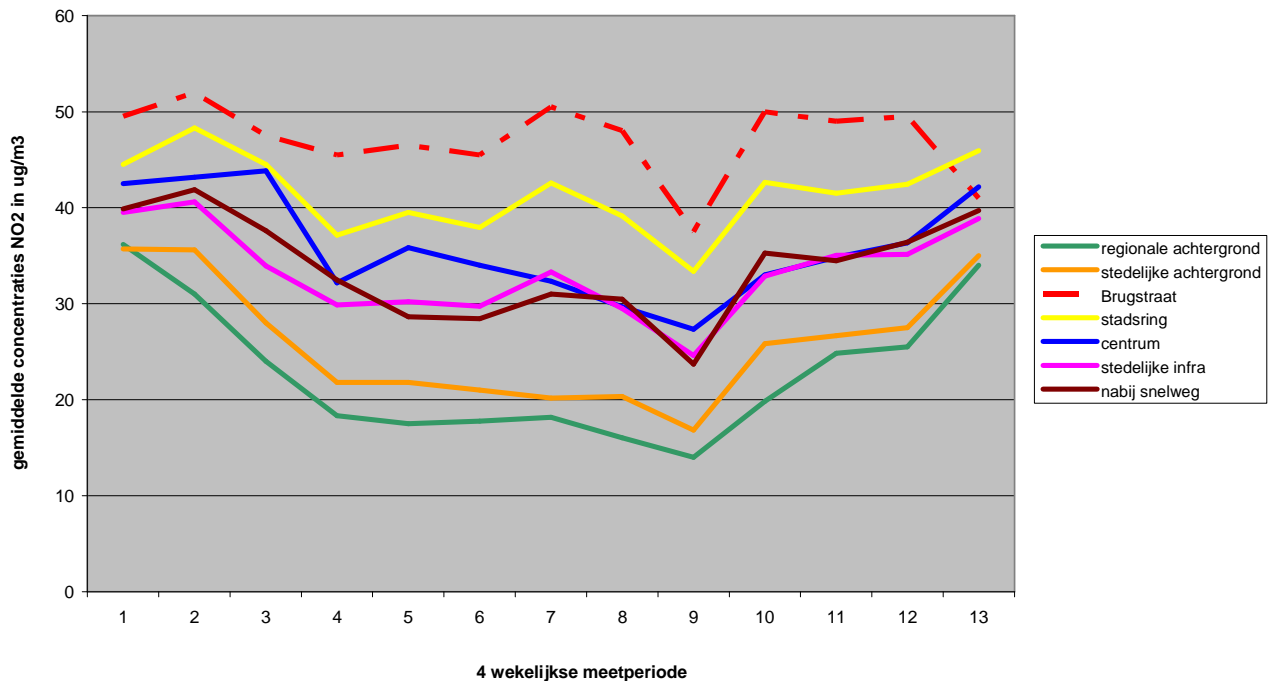
- Meetprogramma

In 2010 is het luchtmeetnet 's-Hertogenbosch online te raadplegen. Op bijna 60 locaties in de stad zijn metingen verricht voor NO₂ en fijnstof. In onderstaande afbeelding zijn enkele opvallende resultaten weergegeven. De regioachtergrond is bepaald met behulp van enkele locaties in de gemeente die ver buiten het stedelijke en verkeersrijke gebied liggen. Deze waarden schommelen tussen 15 en 30 microgram/m³. Dit is als het ware de regionale "basisdeken" die altijd aanwezig is. De stedelijke achtergrond is bepaald op enkele verkeersluwe locaties binnen de bebouwde kom, deze geeft een extra toevoeging van 2 tot 5 microgram/m³ NO₂. Daarmee komt de gemiddelde stedelijke achtergrond op 17-35 microgram/m³ NO₂. Er is ook een duidelijke verschil tussen de zomer en de winter te zien.

De invloed van de grotere verkeerswegen als Bruistensingel en Lagelandstraat (in de afbeelding: stedelijke infra) zorgt langs deze wegen voor ca 10 microgram/m³ extra NO₂. Op de meetpunten die niet aan het hoofdwegennet liggen maar die meer nabij de snelwegen rond de stad is een vergelijkbare verhoging van 10 microgram/m³ NO₂ gemeten.

De centrumstraten en de binnenstadsring laten nog een extra toevoeging van 5 tot 7 microgram/m³ NO₂ zien. Op deze wegen komen ook de stedelijke punten voor die dicht tegen de wettelijke norm van 40 microgram/m³ aanzitten. Gemiddeld blijven deze wegen wel onder de wettelijke norm die in 2015 bereikt moet zijn. Om een knelpunt zichtbaar te maken is het resultaat van de meting van de Brugstraat ook nog eens meegenomen in de tabel. Deze komt in 2010 gemiddeld niet onder de 40 microgram (het wettelijk maximum in 2015)

luchtkwaliteit 's-Hertogenbosch 2010

- Vervoersmanagement

In 2010 is aan een drietal particuliere initiatieven gevraagd om een inzicht te geven in hun aanpak voor de versterking van de bundeling van goederen voor de binnenstad. De informatie is door een extern bureau getoetst en daaruit bleek dat "Binnenstadservice 's-Hertogenbosch" daadwerkelijk zorgde voor minder voertuigkilometers in de binnenstad. De financiële bijdrage is verstrekt onder de voorwaarde dat ook in 2010 een groei van ca. 50% gerealiseerd zou worden. Inmiddels heeft Binnenstadservice kunnen aantonen dat deze voorwaarden zijn gerealiseerd.

- Rapportage luchtkwaliteit

De in 2010 toegezegde rapportage luchtkwaliteit is niet gerealiseerd. Omdat er een landelijk rapportagemodel verplicht is gesteld en dit model nog niet in 2010 beschikbaar was is besloten om de lokale rapportage ook uit te stellen. Deze staat nu gepland voor 2011.

- Toetsing van ruimtelijke plannen en infrastructuur

Toetsing van ruimtelijke plannen aan luchtkwaliteit gebeurt om te bepalen of wordt voldaan aan de wettelijke vereisten als ook om de wenselijkheid van ontwikkelingen te beoordelen en om na te gaan of er betere alternatieven zijn. De nieuwe wet luchtkwaliteit die in 2009 van kracht is geworden maakt een eerste toetsing gemakkelijker, maar beoordeling van de luchtkwaliteit voor individuele projecten blijft aan de orde vanwege de blootstelling van burgers, in het bijzonder gevoelige groepen.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Plan van Aanpak Luchtkwaliteit		
Meten		
	<ul style="list-style-type: none"> - Publicatie maandelijkse luchtkwaliteitsgegevens gemeentelijk meetprogramma. - Rapportage luchtkwaliteit 2009 	<ul style="list-style-type: none"> - Gereed en op internet beschikbaar. - Uitgesteld, wordt gecombineerd met de landelijke rapportage in 2011.
Uitvoering		
	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering project Groen voor schone lucht - Standpunt Milieuzone lichte bedrijfswagens - Aanpak autoluwe binnenstad(-sring) - Uitbreiding wagenpark voor aardgas/biogas - 50 elektrische voertuigen in 's-Hertogenbosch 	<ul style="list-style-type: none"> - Vrijwel afgerond. - Enkele onderzoeken uitgevoerd, B5 standpunt in afwachting van landelijke gegevens uiterlijk eind 2011. - Onderzoek gestart. - Afweging aardgas wordt standaard meegenomen bij vervanging. Inmiddels is een openbaar aardgasstation in Rosmalen geopend. - Afgerond.

RO-projecten		
Beoordelen consequenties voor luchtkwaliteit		
	<ul style="list-style-type: none"> - Inbrengen in integraal milieuadvies bij bouwplannen en ontwikkelingsprojecten 	<ul style="list-style-type: none"> - maakt onderdeel uit van besluitvorming binnen duurzame stedelijke ontwikkeling

Klimaatbeleid (energiebesparing en duurzame energie)

In 2010 is een aantal belangrijke stappen gezet:

- De eerste scholen worden gerenoveerd tot energielabel B;
- Door een intensieve wijkgerichte communicatieaanpak is er voor ruim 800 woning subsidie aangevraagd voor isolatie.
- In totaal hebben 24 bedrijven en instellingen het "Bossche Energieconvenant" ondertekend en gaan 10% energie besparen in 3 jaar.
- De bouw van de windturbine Treurenburg is gestart in de tweede helft van 2010 en op 2 februari 2011 feestelijk in gebruik genomen.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd:

Gemeentelijke gebouwen/voorzieningen		
Energiebesparing bij gemeentelijke nieuwbouw		
	<ul style="list-style-type: none"> - Opnemen van energieambities in procedure bij nieuwbouw - Verankeren van energiedoelstelling (-25% tot -75% energiebesparing) voor verschillende sectoren (sport, onderwijs, primaire kantoorhuisvesting) en vertalen in budgetten - Realiseren van een innovatieve school volgens het Passiefhuis-concept (BBS Zuid/Meerendonk, i.s.m. Brabant Wonen) 	<ul style="list-style-type: none"> - Energie wordt via bestemmingsplannen en via PvE meegenomen bij nieuwbouw. - Gezien de huidige bezuinigingsronden blijkt het niet mogelijk om structureel budget op te nemen voor zeer energiezuinige nieuwbouw. Per project wordt daarom inzichtelijk gemaakt wat de kosten en baten zijn van energiebesparingsmaatregelen. Op basis daarvan kan bestuurlijk een afweging worden gemaakt over het beschikbaar stellen van budget. - In 2010 is het definitief ontwerp van de school afgerond. In 2011 start de bouw. De school voldoet aan de eisen van 'Passieve School' en 'Frisse School'.
Energiebesparing bij bestaande gemeentelijke gebouwen		
	<ul style="list-style-type: none"> - Realiseren van 13 gebouwen Label B op basis van het Energiebesparingsfonds - Ontwikkelen financiële constructie om besparing op energielasten te benutten voor investeringen in energiebesparing - Plaatsen van zonneboilers op sportaccommodaties - Monitoring energieverbruik 	<ul style="list-style-type: none"> - 13 gebouwen worden gerenoveerd. Geplande oplevering alle 13 gebouwen in 2011. Voor 20 scholen, 10 sportgebouwen en 25 gebouwen voor sociale/culturele instellingen en 5 andere gebouwen wordt in 2011 een energieaanpak opgesteld. - Rekenmodel is ontwikkeld, samen met financieringsafspraken door het college vastgesteld in juli 2010. - De aanbesteding voor zonnecollectoren op 5 sporthallen is in voorbereiding. Planning oplevering najaar 2011. - Project monitoring is gestart.
Openbare verlichting		
	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen nieuw beleidsplan Openbare verlichting waarin energiebesparing belangrijke rol speelt - Uitvoeren van pilot dimbare energiezuinige openbare verlichting 	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuw beleidsplan, met energiebesparing als belangrijk item, wordt in 2011 aan de gemeenteraad voorgelegd. - In de Deken Fritsenstraat en de Molenstraat is dimbare energiezuinige openbare verlichting toegepast in 2010.

Woningbouw: bestaand		
Woningcorporaties: uitvoeren prestatieafspraken		
	<ul style="list-style-type: none"> - Bij 1300 bestaande woningen realiseren van energielabel C en waar mogelijk B bij renovatie per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> - In 2010 zijn door Brabant Wonen, Meierij en Zayaz in totaal 657 woningen verbeterd naar label B of C. De corporaties geven aan dat o.a. door de recessie het tempo van renovatie lager licht dan gepland. De doelstelling (alle woningen label C of B) blijft behouden, maar zal later worden gerealiseerd.
Particulieren		
	<ul style="list-style-type: none"> - Start van wijkgericht energiebesparingsproject voor particuliere woningeigenaren - Uitvoeren van "Bossche EnergieBesparings Subsidie" (BES) voor particulieren. Doelstelling: 1000 particulieren nemen deel - Voortzetten project Energiebesparingsadvies voor lage inkomens op basis van gedragsmaatregelen "Watt 'n besparing" Doelstelling: 3000 deelnemers 	<ul style="list-style-type: none"> - In 12 buurten zijn informatiebijeenkomsten gehouden. Ongeveer 800 bewoners hebben een infoavond bezocht. Ongeveer 350 maatwerk-adviezen zijn opgesteld. - BES-resultaten: <ul style="list-style-type: none"> >701 aanvragen in 2010 > 814 woningen (incl. appartementen) > € 860.000,- subsidie aangevraagd - In 2010 hebben 3000 huurders deelgenomen aan het project. Totaal hebben tot op dit moment (juli 2011) 3500 huurders deelgenomen aan het project.

Woningbouw: nieuwbouw		
Energiestudies bij nieuwbouwprojecten		
	<ul style="list-style-type: none"> - Focus op grote projecten: Boschveld, Kom Rosmalen, GZG-terrein, Willemspoort, Meerendonk, De Lanen en 4^e kwadrant De Groote Wielen 	<p>In 2010 zijn grote stappen gezet voor het GZG-terrein (zie klimaat-TOP-projecten) en Willemspoort. De energiestudie voor Willemspoort is afgerond. In 2010 zijn de eerste stappen gezet voor de verdere uitwerking en de aanvraag van een vergunning voor het WKO-systeem. Deze twee projecten zullen ca. 25% energiezuiniger worden gebouwd dan wettelijk vereist.</p> <p>Per 1 januari 2011 is de norm voor energiezuinig bouwen aangescherpt. In 2011 onderzoeken we samen met de B5 de mogelijkheden en wenselijkheid in te zetten op een hogere energiebesparingsdoelstelling dan de aangescherpte wettelijke norm.</p>

Energieaspect in plantoetsing bouwen en handhaving versterken		
	- Handhaving energieprestaties	- In 2010 is handhaving van energieprestaties meegenomen in de reguliere controles. In 2011 zal een pilot met intensieve handhaving middels privatisering bouwtoezicht worden uitgevoerd.
Pilot Passiefhuis en energieneutraal		
	- Pilot Passiefhuis realiseren in samenwerking met Brabant Wonen (Meerendonk) - Pilot energieneutraal bouwen ontwikkelen in samenwerking met Zayaz in De Lanen	- De pilot is in overleg met BrabantWonen stopgezet. Het Passiefhuis-concept bleek niet te combineren met het zorgconcept voor deze woningen. BrabantWonen is verzocht een nieuwe locatie voor de pilot Passiefhuis te zoeken. - Ontwikkeling van de 50 energieneutrale woningen loopt volgens plan. Opdracht verstrekt aan architect. Start bouw is voorzien in 2011 of 2012.
Klimaat-TOP projecten		
	- Haalbaarheidsstudies voor GZG terrein (o.a. gericht op monumenten, winkels en bibliotheek) en voor 4 ^e kwadrant De Grootte Wielen	- De haalbaarheidsstudie voor het GZG terrein is gestart in 2010 en zal worden afgerond in 2011. - De ontwikkeling van het 4 ^e kwadrant van De Grootte wielen is stopgezet. In plaats daarvan wordt een studie uitgevoerd voor Orthen Links.

Bedrijven en utiliteitsbouw		
Energiebesparing in de milieuvergunning		
	- Continuering van de aandacht voor energie in milieuvergunning en handhaving	- Energie wordt meegenomen in de reguliere vergunningverlening en handhaving. - Vanaf 1 januari 2011 is gestart met een project gericht op handhaving energieregels (alle maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar zijn verplicht).
Advies energiebesparing		
	- Uitvoeren van energiebesparingsproject voor 60 bedrijven in metaal en andere sectoren, i.s.m. HAS Den Bosch en Essent	- Op basis van vrijwillige deelname leverde dit project te weinig deelnemers op. Het project is gestopt op 1 januari 2011. In plaats hiervan wordt ingezet op handhaving, zie vorige punt.
Bedrijvenactieplan		
	- In overleg en in samenwerking met bedrijven opzetten en uitvoeren van een Bedrijvenactieplan klimaatneutraal	- Het Bedrijvenactieplan is vastgesteld door het college en ter informatie aan de raad toegestuurd.

	- Start met workshops in januari. Uitwerking in advies, informatie, financiering, convenant e.d.	- Het Bossche Energieconvenant is ondertekend door 24 bedrijven en instellingen. Doel: bijdragen aan de klimaatneutrale stad, o.a. door 10% energiebesparing in 3 jaar. - Winkeldeuren: intensief communicatietraject om winkeliers te overtuigen van het belang van sluiten van winkeldeuren voor kosten- en energiebesparing. De gemeente biedt 50% subsidie voor pilotprojecten. Nog geen concrete resultaten. Voortzetting in 2011.
Energiebesparingsfonds – onderdeel innovatiefonds bij bedrijven klimaat		
	- Benutten van het Energiebesparingsfonds – onderdeel innovatie – bij bedrijven. In combinatie met Bedrijven actieplan energie en klimaat.	- In het Bedrijven actieplan energie en klimaat zijn de voorwaarden vastgesteld door het college: gericht op duurzame energieopwekking en samenwerking, er is €1,5 miljoen beschikbaar. Een duurzame energieadviseur is beschikbaar voor bedrijven. Haalbaarheidsstudies worden tot 50% gefinancierd. Nog geen concrete aanvragen.

Verkeer en vervoer		
CO ₂ reductieplan		
	- Uitvoeren van maatregelen uit de koersnota	- Over de voortgang van de Koersnota wordt in 2011 apart gerapporteerd.

Duurzame energie		
Windturbine Treurenburg		
	- Naar verwachting zal de windturbine in 2010 worden gerealiseerd	- In de tweede helft van 2010 is de windturbine gebouwd. Vanaf februari 2011 in werking. Totaal levert de turbine groene stroom voor 1340 huishoudens.
Windenergie de Brand		
	- Inbrengen in planvorming uitbreiding De Brand	- Mogelijkheid van plaatsing van 4 windturbines is onderdeel van het ontwikkelen van het bestemmingsplan uitbreiding De Brand. Mogelijkheden worden mede bepaald door het type bedrijven op het toekomstige bedrijventerrein.

Biomassa		
	- Planontwikkeling / realiseren biomassa-warmte bij nieuwbouw Afvalstoffendienst	- In 2010 is een studie gestart naar warmtelevering vanaf de biomassa-installatie op Treurenburg naar bedrijven in Maaspoort West. Op basis van deze studie zullen in 2011 verdere gesprekken met deze bedrijven worden gevoerd.
Geothermie		
	- Gedetailleerde haalbaarheidsstudie en planontwikkeling geothermie (aardwarmte) voor bestaande woningen en gebouwen. I.s.m. woningcorporaties en bedrijven.	- De studie heeft geleid tot samenwerking tussen woningcorporaties, Heineken en Essent. In 2011 worden de plannen verder uitgewerkt.
Beleidsontwikkeling		
	- Onderzoek naar mogelijkheden voor m.n. regionale ruimtelijke inpassing van windenergie wordt uitgevoerd in 2011	- Gepland in 2011.

Planontwikkeling		
	<ul style="list-style-type: none"> - Organisatorische inbedding: * Stuurgroep Klimaatneutraal 's-Hertogenbosch * Samenwerking met B5 in klimaatbestendig Brabantstad (trekker 's-Hertogenbosch) * Realiseren Bosch energie convenant met stakeholders - Visie duurzame energie-infrastructuur, - Plan van aanpak klimaatneutrale gemeentelijke organisatie, - Plan van aanpak bedrijven en instellingen 	<ul style="list-style-type: none"> - De stuurgroep heeft zich in 2009 en 2010 gericht op gemeentelijke gebouwen en bedrijven. Besloten is verdere afstemming in het reguliere overleg plaats te laten vinden en de stuurgroep te beëindigen. - Samenwerking met de B5 loopt goed. Gewerkt werd aan visie op klimaatneutrale gemeentelijke organisatie, gezamenlijke financiering voor energiebesparing bestaande woningen en aan windenergie. - Het energieconvenant is ondertekend door 24 partijen, zie onder bedrijven. - Visie duurzame energie: visie wordt per project bepaald. De omstandigheden per locatie zijn zo specifiek, dat per locatie een visie wordt bepaald, op basis van de uitgangspunten in het klimaatprogramma 2008-2015 (o.a. Trias Energetica) Er komt geen stadsbrede visie. - PvA gemeentelijke organisatie vastgesteld in 2010, wordt uitgevoerd. - PvA bedrijven is in 2010 vastgesteld en wordt nu uitgevoerd.

Verslaglegging	
- Milieujaarsverslag	- Uitgevoerd.

Communicatie extern	
<ul style="list-style-type: none"> - Energiepagina in Bossche Omroep (elk kwartaal) - Brabant Bespaarkrant in januari 2010 - Actualisatie Klimaatkaart op internet - Tentoonstellen Klimaatkaart op diverse locaties - Deelname aan tv-programma duurzaam verbouwen op Omroep Brabant - Stakeholders bijeenkomst over klimaatbeleid - Vormgeven energieloket bij infodesk bouwen 	<ul style="list-style-type: none"> - Pagina geplaatst in februari, mei, september en december. - Brabant Bespaarkrant huis-aan-huis verspreid in januari 2010. Initiatief van Provincie Noord-Brabant met bijdrage van gemeente. - herdruk/actualisatie Klimaatkaart en ontwikkeling beeldmerk 's-Hertogenbosch Klimaatneutraal gereed. - Energiemarkt gehouden i.s.m. Koning Willem 1 College op 2 oktober 2010. ca 600 bezoekers en 25 bedrijven. - Opnamen afgerond. Programma is in februari en maart 2011 uitgezonden. - niet plaatsgevonden. Wel bijeenkomsten i.h.k.v. Bossche Energie Convenant - Vanaf april 2010 is er elke donderdagavond een energiespreekuur in het Stadskantoor.

Bedrijven

Toezicht en Handhaving

Voor 2010 was een aantal van 300 Integrale bedrijfscontroles en 250 deel-/themacontroles gepland. In het kader van 'Vernieuwing toezicht', met als doel het terugdringen van administratieve lasten voor het bedrijfsleven, zijn een aantal projecten met andere handhavingsorganisaties uitgevoerd:

- afronding agrarisch project met Waterschap en AID
- project voedselbereidende horeca met VWA
- Project 'koelafdekking supermarkten' (regionaal)
- Project 'Afwartse beweging' (agrarische bedrijven)

Het aantal uitgevoerde integrale controles is uitgekomen op 268 en het aantal deel-/themacontroles op 242. Bij het aantal uitgevoerde deel-/themacontroles moet opgemerkt worden dat hiervan 83 controles zijn uitgevoerd door externe partners in het kader van 'Vernieuwing toezicht'.

De oorzaak voor het niet halen van de planning is gelegen in het opleidingstraject Wabo, de beperkt beschikbare capaciteit en de extra inspanning bij de uitvoering van de projecten in de supermarkten en de agrarische bedrijven.

Bodemhandhaving

Handhavingstaken bodem

Doel van de handhaving bodem is toezicht op de juiste gang van zaken rond de melding, uitvoering en evaluatie van bodemsaneringen. Dit gebeurt aan de hand van een schema waarin het werkproces vanaf melding tot en met evaluatie is vastgelegd. Belangrijkste onderdelen daarin zijn registratie, het uitvoeren van controlebezoeken en verslaglegging.

Lopende saneringen

In 2010 waren er in totaal 60 lopende saneringen. Onder 'lopend' wordt hier verstaan dat de sanering hetzij in de uitvoeringsfase was, hetzij in de monitorings- of nazorgfase óf in de evaluatiefase. Bij 11 locaties is in 2010 daadwerkelijk de fysieke sanering van start gegaan, van 7 saneringen is het gehele proces in 2010 administratief afgerond.

Controlebezoeken – onregelmatigheden.

Op 14 saneringslocaties zijn controlebezoeken uitgevoerd. In 3 gevallen is een overtreding gemeld via 'bodemsignaal' bij het ministerie I en M. Deze kan eventueel het strafrechtelijk traject inzetten. In 2 gevallen is een verificatieonderzoek uitgevoerd om de wijze van sanering te controleren.

Nieuwe gevallen

In 2010 zijn er 2 nieuwe gevallen van bodemverontreiniging gemeld.

BUS saneringen

In 2010 liepen 11 BUS-saneringen.

Sanering ondergrondse tanks buiten saneringslocaties.

In 2010 zijn 9 ondergrondse tanks aanwezig bij niet bedrijfslocaties gesaneerd.

Vergunningverlening

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Vergunningverlening		
Beleid		
	- Voorbereiding invoering WABO - Implementeren gewijzigd activiteitenbesluit-AMvB	- Uitgevoerd - Uitgevoerd
Adequaat niveau vergunningen		
	- 19 vergunningen (daar uitstel van WABO tot 1 oktober 2010 zullen de 8.19 meldingen geen vergunningen worden, hierdoor wijkt dit getal af van de planning voor 2010) - 150 meldingen AMvB art. 8.40/ activiteitenbesluit - 10 meldingen AMvB art. 19 - 40 procedures nadere eis/maatwerk voorschriften	- 24 (hoger doordat een groot aantal oude agrarische vergunning zijn ingetrokken) - 109 (lager door recessie) - 6 - 51

Geluid

Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw, voorzieningen en infrastructuur moet geluidonderzoek uitgevoerd worden voor de milieuadvisering in het ontwikkeltraject. Aan de meeste vragen om advisering voor de RO-projecten kon worden voldaan.

In 2010 is het geluidbeleid "hogere waarden" vastgesteld waardoor dit nu als basis kan dienen voor de gemeentelijke plannen op het gebied van RO, bedrijvigheid en verkeer.

In 2010 zijn de contouren van het gemeentelijke beleid vastgesteld.

In het kader van ISV-2 (Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing) is de geluidisolatie van de bijna 100 woningen vanwege railverkeerlawaai afgerond.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Beleid		
	<ul style="list-style-type: none"> - Implementatie beleidsregels muziekgeluid - Vaststellen beleid "hogere waarden" - Opstellen gemeentelijk geluidbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsregels muziekgeluid zijn ambtelijk voorbereid en zullen in 2011 worden gepubliceerd. - Beleid is op 31 augustus 2010 vastgesteld. Geluidbeleid wordt verankerd in het (gemeentelijk) beleid van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, recreatie, bedrijvigheid etc. - Uitgangspunten zijn vastgesteld.
Industrieterreinen		
	<ul style="list-style-type: none"> - Afronding herziening geluidcontour Rietvelden - Opstellen en up-to-date houden rekenmodellen voor overige industrieterreinen 	<ul style="list-style-type: none"> - Herziening is in (ruimtelijke) procedure, waarbij zienswijzen zijn geuit. Afronding is voorzien in 2011. - De wettelijk gezoneerde industrieterreinen (Zuid '66 en Rietvelden-Ertveld) zijn up to date. Niet wettelijk gezoneerde bedrijventerreinen zijn vooruitgeschoven vanwege onduidelijke juridische status en inzetbaarheid van de rekenmodellen.
Railverkeer		
	<ul style="list-style-type: none"> - Afronding sanering woningen railverkeerslawaai (ISV 2) 	<ul style="list-style-type: none"> - Project afgerond. In totaal zijn 99 woningen in overleg met de bewoners gesaneerd.

Veiligheid

Ontwikkelingslocaties en nieuwe infrastructuur

Zowel de vestiging van kwetsbare bestemmingen binnen veiligheidscontouren (van bedrijven als langs spoor, (vaar-)wegen en buisleidingen) als de vestiging van potentiële gevaarlijke bedrijvigheid wordt beoordeeld op veiligheid.

Vooraf de spoorzone blijft aandacht vragen. Enerzijds door de vestiging van meer en minder kwetsbare bestemmingen, zoals wonen, kantoren, maar ook scholen. Anderzijds door de volgende plannen voor de verbetering van het spoor:

- herstelplan Spoor (fly-over de Dieze met aanpassing perrons en lay-out sporen),
- het Programma Hoogfrequent Spoor (intensivering personen en goederenvervoer)
- de ontwikkeling van het zgn. Basisnet door het Rijk (afstemming R.O. en transport in Nederland).

Met Prorail is overleg gaande om extra voorzieningen op en langs het spoor te maken, terwijl in bouwprojecten langs het spoor extra maatregelen worden gestimuleerd. Aan de minister is zekerheid gevraagd om het spoor door 's-Hertogenbosch knelpuntvrij te maken en te houden.

Langs (vaar-)wegen en buisleidingen zijn geen grote knelpunten aanwezig c.q. ontstaan.

De vestiging van potentiële gevaarlijke bedrijvigheid binnen nieuwe ontwikkelingslocaties is niet aan de orde geweest.

Bedrijven

De milieuvergunningen bij alle risicovolle bedrijven - ca 25 stuks (BEVI en BRZO) - zijn eerder al geactualiseerd. De noodzakelijke voorzieningen en organisatorische maatregelen zijn getroffen. Deze bedrijven worden jaarlijks gezamenlijk met de regionale brandweer en de arbeidsinspectie gecontroleerd. Slechts enkele bedrijven c.q. kwetsbare bestemmingen op bedrijventerreinen Rietvelden en De Brand (Enthone in relatie tot begeleid werken Cello en kinderopvang De Brand) zijn in relatie tot elkaar een lastig geval.

Informatie

Het risico-informatiesysteem RIS waar iedereen in zicht kan krijgen in de actuele risico's (www.risicokaart.nl) is actueel gehouden.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Externe Veiligheid		
Beleid		
	- Nieuw Uitvoeringskader Externe veiligheid vaststellen.	Is vastgesteld en raad is geïnformeerd.

Ontwikkelingslocaties en nieuwe infrastructuur		
Advies		
	- Toetsing van nieuwe ontwikkelingen, zoals langs de hoofdinfrastructuur en routes gevaarlijke stoffen.	- Verdere invulling Paleiskwartier, Boschveld en Vughterpoot beoordeeld. - Spoorwegplannen beoordeeld en doorsnijdingen met railverkeer begeleid. - Enkele plannen langs hoofdinfrastructuur en buisleidingen begeleid.

Transport		
Afstemming		
	- Overeenstemming over het Basisnet Spoor.	- Minister zekerheid gevraagd om knelpuntvrij spoor nu en in de toekomst. Basisnet zal in 2011 worden vastgesteld.

Informatie/communicatie		
Registratie/preventie-aanpak calamiteiten		
	- Risico informatie-systeem (RIS) up-to-date houden. - Koppelen van lokale systemen aan het RIS.	- Nieuwe inzichten/afspraken zijn verwerkt, bestand is up to date. - Technisch problemen moeten eerst opgelost worden voordat de bestanden gekoppeld kunnen worden,

Bedrijven		
Sanering		
	- Overschrijding oriënterende waarde groepsrisico oplossen.	Op basis van de huidige regelgeving is bij slechts één lpg-tankstation het groepsrisico nog hoger dan de oriënterende waarde. Hier dienen maatregelen te worden getroffen. De milieuvergunning en bestemmingsplan moeten nog worden aangepast.
Controle		
	- Via controlebezoeken milieuhandhaving bij alle relevante bedrijven.	Risicobedrijven zijn allemaal gecontroleerd en zonodig is handhavend opgetreden.

Duurzame stedelijke ontwikkeling/Duurzaam bouwen

Duurzame stedelijke ontwikkeling

Toetsen van ruimtelijke ontwikkelingen aan wettelijke milieu- en duurzaamheidseisen en de vastgestelde gemeentelijke duurzaamheids ambities vormen een belangrijke taak om de vernieuwing van de stad ook zo duurzaam mogelijk te realiseren.

Ook in 2010 is de meeste aandacht uitgegaan naar de inhoudelijke begeleiding van de bekende ontwikkelingslocaties zoals De Groote Wielen (inclusief aanzet NO-hoek), Paleiskwartier, Boschveld, Meerendonk, De Hoef, GZG, Rosmalense Plas, Eikendonk, Zeeheldenbuurt, locaties in West/Kruiskamp, Centrumplan Rosmalen, Willemspoort, het buitengebied, Orthen-Links, Heesch West, omgeving van de Brabanthallen en uitbreiding van De Brand.

Een andere belangrijke taak is de begeleiding van nieuwe infrastructuur zoals de doortrekking van de Parallelweg, aanleg Rosmalense Aa, problematiek Vlietdijk en parkeergarage Hekellaan.

Ook de diverse initiatieven voor sportlocaties zijn begeleid zoals de herstructurering van het hockeycomplex, het sportcluster Engelen, sportpark De Hambaken (skatehal c.a.), de locatie Wasweg (honden en schieten) en parkeren bij sportaccommodatie Maliskamp.

Bijdragen zijn geleverd aan stedelijke plannen en gebiedsvisies zoals voor de StructuurVisie, spoorwegplannen als Programma Hoogfrequent Spoor, Herstelplan Sporen 's-Hertogenbosch, de nieuwe Visie op bedrijventerreinen en kantoorlocaties etc..

De bijdrage aan de actualisering van de bestemmingsplannen liep conform de daarvoor geldende planning. Te noemen zijn (afronding van) de Binnenstad, Boschveld, Kruiskamp-Schutskamp, Zuid, Rietvelden, De Grootte Wielen, wijken in Rosmalen ('t Ven, Hondenberg, Overlaet, Autotron, Molenhoek/Sparrenburg), Van Roosmalenplein/Broekhovenlaan. Los hiervan zijn een groot aantal kleinere plannen begeleid (ca.30).

Duurzaam bouwen

De focus lag grotendeels op begeleiding van de wettelijke aspecten zoals geluid, lucht, bodem water en veiligheid. De gemeentelijke speerpunten energie, integraal waterbeheer en de toepassing van FSC-hout hebben voor de locaties waar een eigen grondpositie bestond qua eigendom, samenwerking of bijdragen kunnen meeliften. Overige aspecten met betrekking tot duurzame stadsontwikkeling zoals beschreven in de Basispakketten Duurzame stedelijke ontwikkeling woon- en bedrijvenlocaties zijn daardoor nog slechts beperkt aan de orde gekomen.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Duso		
Advisering		
	- Prioriteit bij grote en middelgrote plannen	- Zie hiervoor.

Dubo		
Uitvoeringstraject gericht op speerpunten energie, water en duurzaam hout		
	- Inzet bij medewerking bestemmingsplannen, gronduitgifte, samenwerkingsovereenkomsten e.d. en gemeentelijke projecten.	- Naast de algemene aanpak zijn concreet de volgende acties uitgevoerd: - bij uitwerking GZG extra inzet op duurzaam ontwerp, aanleg/inrichting en beheer. - bij ontwikkeling Willemspoort wordt soortgelijk traject ingezet. - bij ontwerp Parallelweg is inzet gericht op extra duurzaamheid. idem bij realisering parkeergarage Stadswalzone (en clubhuizen tennis en rugby).

Milieucommunicatie

Lokale initiatieven

Lokale milieu-initiatieven komen in aanmerking voor een financiële ondersteuning, zeker op de speerpunten water, energie en lucht. Deze projecten vanuit de samenleving maken het milieubeleid zichtbaar en tastbaar. Sommige projecten zijn ook in de voorgaande jaren uitgevoerd zoals de inrichting van de Eendenkooi Maaspoort of het milieucafe van MiNC, de huur voor cursusruimtes voor de lokale afdeling van het IVN. Om het kader in de natuurgroepen te versterken is een nieuwe lichte natuurgidsen onontbeerlijk. De IVN/VNW heeft een bijdrage gekregen voor de organisatie van zo'n cursus.

Milieu Informatie

Transparantie van informatie speelt een steeds belangrijker rol. In het kader van het verdrag van Aarhus werken wij aan de digitale ontsluiting van informatie op het gebied van bodem, lucht, water, energie, milieuvergunningen en risico's via internet. De pagina's en de bijbehorende documenten en persberichten worden systematisch bijgehouden. Het aantal unieke hits per maand groeit gestaag en bedroeg in 2010 gemiddeld 2000 per maand. Koploper binnen de inhoudelijke pagina's blijft de informatie over het Bossche klimaatbeleid/energiesubsidie die over het gehele jaar maandelijks door 600 unieke lezers is bezocht.

Natuur en milieueducatie

In 2010 zijn bij elkaar 200 lesactiviteiten aangeboden aan het basisonderwijs. Uitgaande van ca het totaal van 650 groepen voor kinderen van 4 tot 12 jaar betekent dat er op dit moment ongeveer 30% van de leerlingen 1 maal per jaar een activiteit aangeboden kan krijgen.

Het reguliere pakket van "De Groene Poort" uit Boxtel wordt al enige jaren aan de basisscholen in 's-Hertogenbosch aangeboden. De aanvragen door scholen vertonen nog steeds een stijgende lijn. De maximale 160 dagdelen waren al snel vastgelegd door de scholen en daardoor moeten opnieuw scholen teleurgesteld worden.

In juli 2010 hebben 10 klassen deelgenomen aan het project "het bewaarde land". In het programma gaan alle leerlingen gedurende een maand vier keer een ochtend naar een bosgebied om vooral vanuit het gevoel en de beleving en minder met het verstand de natuur te ervaren. Voor deze intensieve aanpak wordt vooral gekeken naar scholen in wijken waar leerlingen zitten die nauwelijks kansen krijgen om natuur te ervaren.

De Groene delta

Via het project "De Groene Delta" is aan 20 schoolteams de kans geboden het natuur en milieu-onderwijs binnen hun schoolwerkplannen structureel vorm te geven. De NME leerlijnen die per school ontwikkeld worden zorgen ervoor dat leerlingen in het basisonderwijs via hun speelplaats en de directe schoolomgeving uiteindelijk de natuurgebieden rondom de stad gaan bezoeken en ervaren. Het project "Samen aan de slag met natuuronderwijs anders" heeft een landelijke subsidie in het kader van de Regeling Kennisverspreiding en Innovatie Groen Onderwijs (KIGO) gekregen. De HAS en Fontys hebben het project geadopteerd en zo wordt de groene scholenkolom gekoppeld aan het basisonderwijs. Deelnemende organisaties zijn naast de HAS, Fontys Pabo, Helicon, IVN en het KPC. Nu deze scholen geholpen worden met hun NME aanpak is het zaak om de aanbodzijde

vanuit de gebiedseigenaren als Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, natuurmonumenten en de gemeente verder te stimuleren.

Duurzame driehoek

De samenwerking binnen de deelnemende gemeenten in de Duurzame Driehoek is in 2010 geëvalueerd. Na de verkiezingen in de gemeenten is een nieuwe groep bestuurders aan de slag gegaan. Eind november is in een bestuurlijke bijeenkomst besloten om de huidige samenwerking onder te brengen onder de streekraad. Dit mag echter niet ten koste gaan van de praktische aanpak die zo kenmerkend is voor de "Duurzame driehoek". Ook is besloten om wel voor 2010 de eerder vastgestelde bijdrage te innen maar voor de jaren 2011 en 2012 daarvan af te zien. Tenslotte zal de uitvoering gericht gaan worden op de projecten die de bewoners betrekken bij de biodiversiteit. Ook is het streven om meer en meer het MBO en HBO te betrekken bij projecten in de stad en de regio.

In samenwerking met de ZLTO, de GGD, De Brede Bossche school West, de Groene Poort, het Koning Willem 1 College en de Klasseboeren is een project voorbereid gericht op gezonde voeding en duurzaamheid. Leerlingen gaan in dit project zelf met gezonde producten koken in het KW1C nadat ze op bezoek zijn geweest bij een van de Klasseboeren. Ook worden ze geleerd waar het voedsel vandaan komt en dat er aan de voedselproductie ook mondiale aspecten zitten. Tenslotte wordt in het gehele project gewezen op de samenstelling van een gezonde maaltijd. Dit project is onderdeel van het provinciale project "Parels voor biodiversiteit" en krijgt voor deze pilotfase een financiële bijdrage vanuit de NME middelen van het Agentschap.NL.

In 2010 zijn de volgende concrete projecten uitgevoerd.

Milieucommunicatie		
Lokale initiatieven		
	- Ten minste 6 lokale initiatieven worden gefinancierd en begeleid	- bijdragen beschikbaar gesteld aan: MiNC, Werkgroep Eendenkooi Maaspoort en de IVN/VNW tbv de nieuwe gidsencursus, huur voor cursusruimte en activiteiten van de jeugdafdeling.
Milieu-inspanningen zichtbaar maken		
	- Publiciteit organiseren tijdens natuurlijke momenten	- publieksbijeenkomst tijdens de "Nacht van de nacht" in het Bossche broek (ca 500 deelnemers). - Uitreiking "Groene handrukken" tijdens publieksbijeenkomsten. - Persaandacht tijdens de opening van het openbare aardgasvulstation Rosmalen, - Ondertekening van de overeenkomst met de Heus om het knelpunt rondom de Brugstraat te vermijden. - De bouwfase van de windturbine Treurenburg.

Verdrag van Aarhus	
- De verdere ontsluiting van informatie op het gebied van bodem, lucht en water op internet mede door een actuele webpagina over milieuzaken	- Door het up-to-date houden van de website op alle milieuaspecten is het aantal unieke hits per maand gestegen van 1300 (2009) naar 2000 (2010). Vooral de subsidiemogelijkheden voor energiebesparing leveren al gemiddeld 600 uniek hits per maand op.
Monitoring	
- Onderzoek naar de manier waarop monitoring van natuur- en milieuaspecten ingezet kan worden	- uitgesteld naar 2011
"De Duurzame Driehoek"	
- Uitvoering van 3 samenwerkingsprojecten binnen het thema biodiversiteit en CO ₂ -reductie	- In totaal zijn 11 "Groene handdrukken" uitgereikt aan kleinschalige Bossche initiatieven voor biodiversiteit. - Het publiekproject "biodiversiteit in de achtertuin" wordt samen met de BMG en de lokale IVN-VNW afdeling voorbereid en staat gepland voor het voorjaar van 2011. - In West is het project "Gezond van eigen grond" opgezet, de pilot is in het voorjaar 2011.

Natuur- en milieueducatie	
Basisonderwijs	
- Programma-aanbod "De Groene Poort" met als speerpunten water, klimaat, energie en mondiale duurzaamheid - De NME-activiteiten vanuit de drie kinderboerderijen naar de scholen koppelen aan het aanbod vanuit "De Groene Poort" - Het project "Het bewaarde land" van De Kleine Aarde, dat zich richt op natuurervaren en -beleven, aanbieden aan 10 groepen binnen het basisonderwijs - Het ondersteunen van 20 scholen in het kader van het project "De Groene Delta"	- 160 groepen uit het basisonderwijs hebben een dagdeel meegedaan aan een van de activiteiten. - is uitgesteld naar 2011 - in totaal 10 groepen 5 van het basisonderwijs hebben het programma bestaande uit drie dagdelen in het bewaarde land doorgebracht. - De HAS heeft landelijke subsidie aangevraagd en gekregen voor dit project en is begonnen met de uitrol ervan.